

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Malderi Episcopi Antverpiensis S.Th. quondam
Louanij Professoris Tractatus De Restrictionvm Mentalivm
Abvsv**

Malderen, Jan van

Antverpiæ

Capvt III. Veterum Scriptorum sententiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41105

DE ABVSU RESTRICT. MENT. 15
videtur mente aliquid suppleuisse, quando
2. Machab. 7. Antiocho promisit se suasu-
ram filio suo natu minimo. Harum & si-
milium Scripturarum explicationi lucem
adferet noster hic Tractatus, & vicissim do-
ctrina in eo tradita illustrabitur sacræ Scri-
pturæ istis exemplis.

C A P V T I I I.

Veterum Scriptorum sententia.

DIVVS Augustinus primus nobis sit, non
tempore, sed scriptorum suorum ac
doctrinæ vbertate & soliditate. Is Epistola 8.
quæ est ad B. Hieronymum, valdè improbat,
quòd dicatur in Libris sanctis aliquid esse
mendacium etiam officiosum in laudem
Dei, eò quòd Deus, qui Veritas est, mendacio
honorari non possit; & quòd totius Scriptu-
ræ concidat auctoritas, si in ea vel talia sint
mendacia officiosa. Restrictiones mentales
in casu certo differunt quidem à mendacio,
sed multum eleuat earum vsus auctoritatem
loquentis, præsertim quando eis vtitur apud
eos quibus notæ non fuerint certæ regulæ,
per quas constet quando his restrictionibus
vti liceat, & quando non liceat: nam quoad
istud, idem ferè incommodum parit restri-
ctio mentalis quòd mendacium; de quo
Augu-

*In Dei ver-
bo non po-
test esse
mendaciū.*

*Restrictio-
nes menta-
les auctori-
tatem lo-
quentis mi-
nuunt.*

Augustinus dicit: *Nisi forte regulas quasdam daturus es, quibus nouerimus ubi oporteat mentiri, ubi non oporteat.* Ceterum apud eruditiores quid per regulas hinc profici possit, quas infra Cap. 10. suggeremus, prudentis Lector iudicet: nam mihi nondum liquet, prorsus euitari eius, qui talibus restrictionibus familiarius utitur, in auctoritate dispensandum. Applicabo enim verba D. Augustini, quæ contra mendacium scribit cap. 4. *Suspicienti dicturus es, hoc tunc ideò fieri ut caperem te. Sed quid respondebis dicenti, Unde igitur scio, utrum etiam nunc id facias ne capiaris à me? Vidésne quò tendat hoc malum, ut scilicet non solum nos illis, ipsiq; nobis, sed omnis frater omni fratri non immeritò videatur esse suspectus.*

*Iudith
imagina-
riis verbis
loquens,
non fuit in-
zellecta ab
Holoferne.*

Est inter Augustini Sermones de Tempore, ordine 229. vetusto & culto stylo, quamuis fortè alterius quàm ipsius sit Augustini, ubi de Iudith ita dicitur: *Non decuit pudicam mentiri, non intelligentibus dixit, perficit actibus quod promisit. Dum Regi alto sermone imaginariis verbis blanditur, bellator animus lasciuiâ soluitur.* Vbi Auctor videtur insinuare, Iudith usam fuisse stratagemate restrictionis mentalis citra mendacium, quando Holofernem decepit. Fauet Gregorius lib. 26. Moralium cap. 7. citatus cap.

cap. Humanæ aures 22. q. 5. *Humane aures
verba nostra talia iudicant, qualia foris so-
nant: diuina verò iudicia talia esse audiunt,
qualia ex intimis proferuntur.* Hilarius lib. 4.

de Trinitate: *Intelligentia dictorum ex cau-
sis est assumenda dicendi: quia non sermoni res,
sed rei est sermo subiectus.* Citatur c. Intelli-
gentia, De verborum significatione.

*Ex causis
dicendi su-
mendus est
verborum
sensus.*

Extat inter Opera D. Augustini Tom. 9.
liber de Conflictu vitiorum & virtutum, sub
eius nomine citatus ab Iuone & Gratia-
no 22. q. 2. c. Nec artificioso. quem tamen
stylus & mentio Regulæ S. Benedicti con-
uincunt non esse Augustini, aut, quod alij
voluerunt, Leonis. Iste cap. 19. *Fallacia,*
inquit, *atque mendacium & ipsa vnum di-
cunt. Fallacia autem fit ingenio: mendacium
verò simplici verbo. Fallacia igitur dicit, cum
in non dando aliquem illudere querit: Quid in-
petendo moras nectis? non habeo quod tibi tri-
buere possim. Celans utique in corde suo quid
habet, vel quid sibi conseruet, vel quid aliis si
voluntas inest tribuat. Mendacium dicit: Om-
nino quod postulas non habeo. scilicet non arti-
ficioso ingenio, sicut fallacia, sed simplici nega-
tionis verbo frustratur poscentem Sed Veritas
ad utraque respondet: Nec artificioso ingenio
nec simplici verbo oportet decipere quemquam:
quia quolibet artis modo mentiatur, Os quod*

*Fallacia
& menda-
cium diffe-
runt.*

mentitur occidit animam. Sanè videtur Auctor iste fallaciæ & mendacij damnare euasiones istas communes per restrictiones merè mentales. Epiphanius Hæresi 35. docet Christianam doctrinam esse illas aquas Siloë quæ vadunt cum silentio, de quibus Isaias cap. 8. ideoque à Christiana professione esse alienos sermones fucatos. verba eius attexam: *Nos autem Deo gratias agamus, quòd per pauca ac simplicia verba Veritas filios suos ad rectam viam deducere solet, & impia ac fastuosa per multam artem fucata dispergit, euertitq; ac delet, placidè incedens, velut clarè videre est ex Prophetico sermone. Accusans enim Propheta eos qui horrenda curiosè sciscitantur, & nugas ad suam ipsorum fraudem ac perniciem excogitant, dixit, Propterquòd quòd non voluistis vos aquam Siloam placidè procedentem, produxit super vos Dominus aquam fluminis, regem Assyriorum. Aqua enim Siloam est doctrina eius qui missus est. Quis autem fuerit hic quàm Dominus noster Iesus, à Deo Patre missus? Placidè autem procedit, eò quòd nihil inane, nihil confictum, sed in veritate sanctam suam sponsam docet.*

Qui ergo ad sponsam Christi pertinent, sciant se sanctam simplicitatem profiteri columbæ: & caueant, ne pro serpentis prudentia veteratoriam istam assumant astutiam,

tiam, contra illud Apostoli ad Coloss. 9. *No-
lite mentiri inuicem, expoliantes vos veterem
hominem cum actibus suis.* Prudentiam ser- Heresi 37.
pentis explicat idem Epiphanius alio loco in
eo sitam, quòd pro capite tuendo reliquum
corpus exponat periculo, & quòd venenum
deponat ad fontem vadens. Hanc ergo pru-
dentiam imitamur quando obedimus Apo-
stolo dicenti ad Eph. 4. *Propter quod depo-
nentes mendacium, loquimini veritatem vnus-
quisque cum proximo suo.* est enim menda-
cium instar veneni cuiusdam, omnem hu-
manam conuersationem inficientis. Est in-
quam venenum productum à diabolo anti-
quo illo serpente.

Sanè antiqui illi mendacij patroni etiam
istud fatebantur; sed dicebant aliquando
mendacio esse vtendum, sicuti veneno vti-
mur in medicamentis. Sicuti enim apud Me-
dicos aliud est salubre simpliciter, aliud fe-
bricitanti; ita putant non quidem simplici-
ter, sed aliquando, præsertim Reip. causa, li-
citur esse mentiri. Platonis hæc sunt verba
libro quinto de Rep. *Crebrò mendacio &
fraude imperantem vti oportet ad commodum
subditorum.* Quando enim Reip. id postulat
necessitas, multa dicunt fieri cum dolore,
imò & cum pudore facientium, quibus &
istud annumeres. Hac arte Tiberius Impe-

rator erat instructus; cuius ea propter Tacitus
 verba vocat *obscura, suspensa, perplexa, elu-
 etantia, in speciem composita*. Plautus ta-
 lem dictionem vocat *orationem intortam*,
 Cicero *verborum inuolucra*. Ex Xeno-
 phonte constat, apud antiquos Persas magi-
 strum fuisse qui pueros doceret interdum
 mentiri, decipere, calumniari, fraudare.
 Gregorius libro 10. Moralium cap. 27. ad
 illa verba, *Deridetur iusti simplicitas*, ita
 scribit: *Huius mundi sapientia est, cor machi-
 nationibus tegere, sensum verbis velare; quæ
 falsa sunt, vera ostendere; quæ vera sunt, fal-
 sa demonstrare. hæc nimirum prudentia usu à
 iuuenibus scitur, hæc à pueris pretio disci-
 tur. Et infra: At contra, sapientia iustorum
 est, nil per ostensionem fingere, sensum verbis
 aperire.*

CAPVT IV.

Scholasticorum opiniones.

SCHOLASTICI de hac re tractant, quando
 de restitutione famæ faciendâ per eum
 qui verum crimen sed occultum detexit: illi
 enim restitutio vix est possibilis, nisi recur-
 ratur fortè ad restrictiones mentales, qui-
 bus sermo condatur. Item, quando agunt
 de hereditatis iniusta occupatione auertendâ
 per